

Lempämmän, kiitos!

Vastoin lainsäätäjän alkuperäisiä tavoitteita huumeiden käytöstä on rangaistu ankarammin kuin on ollut tarkoitus. Huumeiden käyttö säädettiin rangaistavaksi asetuksella 1966. Sen jälkeen lakia on muutettu kolmeen kertaan ja joka kerta on keskusteltu käytön rangaistavuudesta. 1970-luvulla keskusteltiin siitä, pitäisikö rangaista. 1990-luvulla puhuttiin rangaistusasteikoista. 2000-luvulla on keskitytty sopivien seuraamusten hakemiseen. Jokaisessa vaiheessa lakiin on sisällytetty mahdollisuus luopua toimenpiteistä, mutta käytäntö on muodostunut toisenlaiseksi. Huumeiden, käytännössä pääasiassa kannabiksen, käytöstä on rangaistu.

Huumeiden käytöstä rankaiseminen on usein muodostunut suuremmaksi ongelmaksi kuin itse käyttö. Rangaistukset ovat aiheuttaneet ongelmia ihmisten opiskelussa, työelämässä, perhe- ja muissa ihmissuhteissa. Jääminen kiinni pösyttelystä on voinut suistaa ihmisen elämän raiteiltaan ja johtanut syvenevään syrjäytymiskierteeseen. Käytön rankaiseminen myös vie poliisin ja oikeusviranomaisten resursseja, jotka ovat pois oikean rikollisuuden torjunnasta. Poliisi tunnustaa maassamme toimivan noin 20 järjestäytyntä rikollisliigaa, jotka rahoittavat toimintaansa huumekaupalla. Miksi 2000-luvulla on valittu huumeiden käyttäjien rankaiseminen pikkurikoksista samalla kun rikollisliigat saavat jatkaa toimintaansa?

Eikö jo olisi syytä ottaa toinen linja. Suurimmalle osalle kannabiksen käyttäjistä, käytöstä ei ole suurta haittaa. Alkoli on huomattavasti haitallisempaa, tosin ei senkään käyttö ole ongelma kuin osalle käyttäjistä. Siksi käytöstä ei tule rangaista. Kaikkeen ongelmakäyttöön tulee puuttua siten, että ongelmaan tarjotaan apua. Rankaiseminen ei sitä ole, päinvastoin. Nuorten päihteiden käyttöön tulee puuttua siten, että hänen ongelmiinsa puututaan kokonaisvaltaisesti. Lisäksi lainsäädännön tulee olla sosiaalista siten, että se ohjaa käytön pois julkisilta paikoilta, erityisesti koulujen, lastentarhojen yms. läheisyydestä. Kriminaalikontrollista tuleekin siirtyä sosiaaliseen valvontaan ja edelleen laillistamiseen sekä yhteiskunnan valvomaan kauppaan ja käyttöön.

Ankaraa ja ankarampaa

Kun Suomessa säädettiin huumelakia, kriminalisoitiin huumeiden, eli pääasiassa kannabiksen, käyttö 1970-luvun alussa tiukan eduskuntaäänestyksen jälkeen. Ratkaisu oli harvinainen kansainvälisesti ja asiasta piti äänestää, koska on Suomen oikeuskäytännön vastaista rangaista ihmistä häntä itseään vahingoittavista teoista. Vastakkain oli perustuslaillinen yksilönoikeuden puolustaminen ja USA:sta tuotu presidentti Nixonin aloittaman huumesodan propaganda.

Lainsäätäjän tarkoitus oli korostaa laissa säädettyä syyttämättä- ja tuomitsemattajättämistä mutta käytäntö muodostui heti alussa poliisi- ja syyttäväviranomaisten toimesta ankaraksi. Tämä on tarkoittanut sitä, että suurin osa huumausainerikoksista on pieniä kannabiksen käyttö- ja hallussapitorikoksia. Suomalaista huumausainepolitiikkaa perustellaan vuoden 1961 huumausaineyleissopimuksella mutta siinä annettuja suosituksia hoidon järjestämisestä rankaisun sijaan ei ole noudatettu.

Vuonna 2001 Suomen huumausainelakeja uudistettiin ja silloin säädettiin ns. pikasakkopykälä, jonka turvin poliisi syyttäjän vahvistamana saattoi antaa käyttörikoksesta sakon paikan päällä ilman oikeudenkäyntiä. Rankaisemattomuuden ja hoidon korostamisen piti olla lain henkenä. Viime vuonna ilmestyneen tutkimuksen mukaan poliisiviranomaisten keskuudessa vallitsee kuitenkin hoitokielteinen asenne.

Suomen kannabisyhdistys arvosteli lakia sen tullessa voimaan ja arveli sitä kansainvälisten kokemusten perusteella rangaistusautomaatiksi. Tuoreen oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen selvityksen mukaan kävi juuri näin: rankaiseminen lisääntyi 2000-luvulla. Käytöstä rankaisemisen

määrä nousi hurjat 44 % samaan aikaan kun poliisin tietoon tulleet huumerikokset kasvoivat vain 8 %. Syyttämättä jätettyjen määrä väheni 41 %. Myös rangaistukseen tuomitsematta jätettyjen määrä väheni.

Huumeiden käytön rankaisua ei ole sitten 1970-luvun alun jälkeen perusteltu millään muulla kuin poliisin toimivaltuuksien säilyttämisellä. Kun hallitus v. 2001 esitti urheiludopingaineiden levittämistä kieltävän lain, vedottiin sen perusteluissa suomalaisen oikeustajuun: "Yleisen rikosoikeudellisen periaatteen mukaan rangaistavaa ei tulisi olla oman terveyden tai muiden omien etujen vaarantaminen tai vahingoittaminen".

Dopinglakimme paljastaa kuinka huume politiikkamme perustuu täysin muille kuin päivänvaloa kestäville farmakologisille vertailuille: "Huumausaineiden vaikutukset ... terveydelle ovat yleisesti ottaen huomattavasti suuremmat kuin dopingaineiden".

Perusteluissa jatketaan: "Dopingaineiden käytön säätämiseksi ei ole esitettävissä samanlaisia syitä, jotka vaikuttivat huumausaineiden käytön säätämiseen rangaistavaksi".

Nykykäytäntö perustuu vanhoille myyteille

Nämä jo aikansa eläneet myytit ovat selitys sille, että lainsäädäntö on ristiriitainen ja perusteiltaan kestämaton. Se perustuu seuraavanlaisille näkemyksille:

WHO:n asiantuntijat ja Norjan lääkintöhallituksen pääjohtaja, tunnettu vasemmistolainen Karl Evang väittävät, että jos hasis leviäisi yhtä laajalle täällä kuin alkoholi on levinnyt, koko järjestäytynyt yhteiskuntaelämä, sellaisena kuin me sen tunnemme, tulisi toimintakyvyttömäksi parissa vuosikymmenessä. (Nils Bejerot (1971) Huumausaineet - ihmisen ongelma. Kääntänyt Juhana Idänpää-Heikkilä. Tampere. Alkup. ruotsalainen painos 1969)

Raportin julkistamistilaisuudessa (19.2.1970) Arkadian poliklinikan konsultoiva lääkäri, lääket. lis. Pekka Sävy korosti, että tärkeimpiä raportissa ilmenneitä seikkoja oli juuri päihdeaineiden sekakäyttö. Sen vuoksi on vastuutonta puhua esimerkiksi marihuanan ja hasiksen vapauttamisesta, koska niitä käytetään alkoholin kanssa. Hasis ja alkoholi ovat vastavaikuttajia, jolloin alkoholi kumoaa hasiksen mahdolliset positiiviset vaikutukset ja tuloksena on täysi "alkoholitokkura". (Torsti Koskinen (1997) Helsingin huumeet 1966 - 1996. Poliisin oppikirjasarja 9/97. Helsinki.)

Juhana Idänpää-Heikkilä suoritti jatko-opiskeluja 1960-luvulla Texasin yliopistossa, samassa osavaltiossa, mistä USA:n nykyinen presidentti tulee. Torsti Koskinen puolestaan huume poliisin päällikkönä toi Suomeen DEA:n opit huume poliisiin työhön. Huumeiden käytön kieltäminen perustui aikoinaan tällaiseen lääketieteeseen. Yli 30 vuotta Suomeen on juurrutettu valehtelun, peittelyn ja kaksinaismoralismin kulttuuria, jonka tarkoituksena on ollut huume ongelmien vähentäminen.

Erilaisista historiallisista lähtökohdista johtuen meillä on nykyään rinnakkain päihde-, huume-, lääke- ja doping politiikkaa. Vanhakantainen huume politiikka ja -valistus lähtivät siitä, että huumeen tekee huumeeksi siihen sitoutunut paha, huumeiden vaikutus ottaa ylivoimaisen ihmisen vapaasta tahdosta. Siksi päihteen ja lääkkeen kuuluvat lääkintä- ja sosiaaliviranomaisille, huumeet poliisille ja uskonnollisille hurmosliikkeille ja doping urheiluseuroille ja testifirmoille.

Politiikkaan saatava muutos

Päinvastoin kuin poliitikot ja virkamiehet uskovat, suurin osa huumeita kokeilleista tunnistaa itsessään aineen hyöty- ja haittavaikutuksia, ja käyttää ainetta suhteessa tähän. Mutta aina löytyy niitä, joille huumeiden haittoilla ei ole väliä vaan niiden käytöstä muodostuu ongelmakäyttöä. Huume politiikan alkuoletusten mukaan kaikkia kuitenkin pitää rangaista eikä yrittää auttaa ongelmasta ihmistä. Tähän on saatava muutos. Poliitiikan ja lainsäädännön tulee olla inhimillistä, ei ongelmia aiheuttavaa.

Helsingin kaupunginjohtajan kannabismenneisyyden paljastuminen paljasti samalla kannabispoliitiikan eriarvoisuuden: kaikki eivät jää kiinni ja kaikki eivät menetä mahdollisuuksiaan nuoruuden teoista. Mutta aivan liian monen ihmisen elämä on kärsinyt kannabiskiellon toteuttamisesta.

Suomen kannabisyhdistys on yrittänyt 15 vuotta tuoda järkeä huume keskusteluun. Vuosi vuoden jälkeen julkinen keskustelu on kilpistynyt kielteisten tunteiden siivittämiin vanhoihin uhkakuviiin. Koska seuraamuskäytäntö on jälleen muodostunut rangaistusautomaatiksi, on syytä käydä asiallinen keskustelu koko rankaisulinjasta sekä seuraamuskäytäntöjen painotuksista.

Suomen kannabisyhdistyksen kevätkokous 26.3.2006